

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУМУМ, БЕОГРАД

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ

Beograd

Danijelova 32

Odlukom Veća Departmana poslediplomskih studija broj 4-241/2016 od 02.07.2016. godine, određeni smo da u svojstvu referenata pripremimo izveštaj o doktorskoj disertaciji kandidatkinje, mastera Sanje Šovran, pod nazivom: „**Razvoj regulatornih okvira javno privatnog partnerstva, JPP i koncesija u Srbiji od 1990. godine**“, te podnosimo Veću sledeći

IZVEŠTAJ

O DOKTORSKOJ DISERTACIJI KANDIDATKINJE SANJE ŠOVTRAN

1. Biografski podaci o kandidatkinji

Kandidatkinja, master Sanja Šovran završila je osnovne i master studije na Unverzitetu Singidunum i dala sve programom predviđene ispite na Doktorskim studijam Univerziteta.

U periodu mart-maj 2005. kandidatkinja, Sanja Šovran bila je zaposlena u Price Waterhouse Coopers, Beograd. U periodu 2010-2012. bila je zaposlena u Atlas Capital Service, predstavništvu u Beogradu. U periodu 2012-2014. bila je zaposlena u Juan Chardiet, advokatskoj kancelariji u MC Lean, SAD. U periodu januar – maj 2015. bila je zaposlena u National Accrediting Commison for Career Arts and Sciences. Od juna do novembra 2015. godine bila je zaposlena u Davis and Harman LLP, Washington, SAD. Na kraju od novembra 2015. do aprla 2016. godine bila je zaposlena u Crowell and Moring LLP, Washington, SAD.

Kandidatkinja ima objavljene naučne radove:

- Contemporary forms of international movement of capital, European Journal of Applied Sciences, rad prihvaćen za objavljivanje u maju 2016. godine, M 52
- Forms of international movement of capital with special emphasis on the PPP and concessions, examples of significant ppps and concessions worldwide, from the construction of the Suez canal until today, Spatium, No36, Dec 2016, p.50-60, UDC 339.727.2 658.114.2 DOI 10.2298/SPAT 1636055S, M24
- **Doktorska disertacija je prošla test na proveru plagijarizma (treći put) sa ukupnom sličnošću od 16%. Imajući u vidu specifičnost teme i veliki broj zakonskih dokumenta kao izvora literature, činjenicu da je tekst adekvatno pokriven navođenjem izvora i citiranjem, te da nijedan izvor pojedinačno nema više od 1% sličnosti ovaj udeo se može smatrati prihvatljivim.**

2. Predmet doktorske disertacije

Predmet doktorske disertacije kandidatkinje, Sanje Šovran, mastera, zaslužuje značajnu pažnju finansija i bankarstva i srodnih naučnih disciplina. Pri tom, značaj teme posebno ističe nekoliko momenata:

Prvo, izabrana tema veoma je značajna, jer povezuje pitanje podsticanja privrednog razvoja u oblasti infrastrukture prvenstveno i pravne regulative ove oblasti. Značaj pojedinih oblika međunarodnog kretanja kapitala se vremenom menjao. Važne promene nastaju u drugoj polovini osamdesetih godina XX veka, kada dolazi do stagnacije kretanja zajmovnog kapitala i nastupa period ekspanzije stranih direktnih investicija. U Evropskoj uniji do 2014. godine nisu postojali propisi koji su direktno regulisali realizaciju projekata JPP-a u državama članicama, ali su bile smernice i direktive u ovoj oblasti koje su predstavljale osnovnu pravnu regulativu koja usmerava i podstiče razvoj zakonodavstava država članica EU-a sa ciljem boljeg uređenja područja javno-privatnog partnerstva.

Drugo, Povezivanje javnog i privatnog sektora i stvaranje različitih oblika javno-privatnog partnerstva u Srbiji dobija na značaju početkom 90-tih godina prošlog veka. Javno-privatno partnerstvo postaje efikasan način za racionalnije korišćenje ograničenih resursa i potencijala za razvoj, što utiče na porast njegovog značaja. Do donošenja Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama, u Srbiji je ova oblast bila uređena na republičkom nivou Zakonom o koncesijama (prvi zakon je donet 1990. godine), a na lokalnom nivou Zakonom o komunalnim delatnostima.

Treće, Partnerstvo javnog i privatnog sektora je posebno značajno u izgradnji i održavanju saobraćajne infrastrukture, ali i drugih tipova infrastrukture (vodovod, telekomunikacija). Angažovanje privatnog sektora u izgradnji i održavanju saobraćajne infrastrukture u vidu koncesija omogućava oslobađanje budžetskih sredstava i njihovu upotrebu u druge svrhe. Pored toga, pozitivni efekti koncesija su priliv kapitala, zapošljavanje radnika i transfer novih tehnologija.

Četvrto, Tema doktorske disertacije je aktuelna, jer u savremenim uslovima, povezivanje javnog i privatnog sektora postaje imperativ razvoja društva.

3. Ciljevi doktorske disertacije

Naučni cilj istraživanja je da ukaže na značaj regulatornih okvira za razvoj ulaganja putem JPP i koncesija. Kroz istorijski razvoj i navedene primere u disertaciji, cilj je da se ukaže na prednosti i nedostatke koje su regulatorni okviri ispoljili kroz svoje primene, kao i da se skrene pažnja na značaj ovog pitanja u budućem razvoju regulatornih okvira.

Društveni cilj istraživanja je da pokaže značaj i uloga regulatornih okvira za podsticaj ulaganja putem JPP i koncesija. Kroz istorijski razvoj i navedene primere u disertaciji, cilj je da se ukaže na prednosti, ali i nedostatke koje su regulatorni okviri ispoljili kroz svoje primene, kao i da se skrene pažnja svih zainteresovanih subjekata na značaj ovog pitanja u budućem razvoju regulatornih okvira.

4. Polazne hipoteze doktorske disertacije

Osnovna hipoteza, od koje se krenulo u istraživanje u disertaciji je: „*Efikasnost JPP i koncesija direktno zavisi od razvijenosti regulativnih okvira u ovoj oblasti*“.

Posebne hipoteze, koje proizilaze iz osnovne su:

1. Zakoni Evropske unije ne definišu JPP na potpun način, što je glavni uzrok slabog učešća privatnog sektora u sredstvima namenjenim za javnu infrastrukturu modernih država;
2. Tržište javno-privatnih preduzeća u Srbiji je u začetku, a postojeći pravni i institucionalni okviri imaju uočljive nedostatke;
3. Domaća zakonska regulativa mora biti nadograđena ekonomskom, energetsom i ekološkom opravdanosti javno-privatnog partnerstva, kako bi se u potpunosti aktivirao ovaj način finansiranja, a sve u cilju privlačenja stranih ulaganja;
4. Sve kompleksniji odnosi između privatnog i javnog sektora zahtevaju da institucije kontinualno donose nova pravila i regulative u svrhu zadovoljavanja zahteva na tržištu.

5. Metodološki pristup

U toku naučnog i istraživačkog rada upotrebljene su različite metode kako bi bili zadovoljeni osnovni metodološki zahtevi – objektivnost, pouzdanost, opštost i sistematičnost.

U skladu sa izabranom problematikom, definisanim ciljevima istraživanja i postavljenim naučnim hipotezama radi definisanja naučnih i stručnih zaključaka i iznalaženja mogućih rešenja upotrebljena je teorijska analiza uz korišćenje rezultata istraživanja iz međunarodne naučne literature, odnosno saznanja naučnika i drugih autora koji su istraživali problematiku kojom se bavi i ovaj rad. U disertaciji su istraživana naučno-teorijska saznanja, relevantna literatura i savremena poslovna praksa korišćenjem većeg broja metoda, i to: istorijske metode, deskriptivne, induktivne i deduktivne metode, metode analize i sinteze, metode generalizacije i specijalizacije, metode dokazivanja i opovrgavanja, metode kompleksnog posmatranja i analize sadržaja, kao i metod studije slučaja.

Primenom istorijskog metodasa pribavljeni rezultati istraživanja domaćih i stranih autora koji su se bavili pitanjima javno-privatnih partnerstava i koncesija.

Metoda kompleksnog posmatranja i analiza sadržajaje primenjena prilikom tumačenja rezultata istraživanja drugih autora. Ovi rezultati su korišćeni u cilju sagledavanja istorijskog razvoja regulatornih okvira i prakse javno-privatnih partnerstava i koncesija u svetu i Srbiji.

Metod studije slučajaje sproveden kroz brojne primere svetske i domaće poslovne prakse. Komparativnom metodomsu analizirani navedeni primeri poslovne prakse u primeni JPP i koncesija, problemi sa kojima se suočavaju javni i privatni sektor i efekti primene novih regulatornih okvirra u ovoj oblasti.

Na osnovu istraženih činjenica i postavljenih hipoteza, u radu su induktivnim pristupom izvedeni određeni zaključci, kojim je objašnjena naučna vrednost dobijenih rezultata. Na osnovu deduktivnog pristupa pregledu raspoložive literature, na adekvatan način je objašnjen razvoj regulatornih okvira JPP i koncesija u Srbiji od 1990. godine.

6. Naučni i društveni doprinos disertacije

U skladu sa predmetom i ciljem, postavljenim pretpostavkama i metodama istraživanja, rezultati ovog naučno-istraživačkog rada daju doprinos u upotpunjavanju saznanjnih vrednosti u ovoj, do sada kod nas nedovoljno istraženoj oblasti. Doprinos predloženog istraživanja se ogleda takođe u ukazivanje na nedostatke postojećih regulatornih okvira u ovoj oblasti i predloženim mogućnostima za unapređenje regulative i daljeg razvoja oblasti.

Društveni doprinos ove disertacije je u sagledavanju i predlaganju opcija za unapređenje u oblasti JPP u Srbiji, jer je unapređenje i razvoj vrlo značajnih regulativa u ovoj oblasti neophodan.

7. Sadržaj disertacije Doktorska disertacija sadrži uvod, sedam poglavlja i zaključak.

U okviru prvog poglavlja je definisan pojam javno-privatnih partnerstava i koncesija.

U drugom poglavlju je predstavljen kratak istorijat JPP i koncesija kroz istoriju.

U trećem poglavlju su predstavljene koncesije u Srbiji pre II svetskog rata, sa akcentom na koncesije na rudnicima u Boru i Majdanpeku.

Četvrto poglavlje se bavi ulogom države u JPPP i stimulisanju JPP.

Peto poglavlje se bavi međunarodnim regulatornim okvirima ulaganja kapitala.

Šesto poglavlje analizira razvoj regulative JPP i koncesija u Srbiji od 1990. godine.

U sedmom poglavlju su dati primeri dobre prakse JPP i koncesija u svetu i u Srbiji.

Na kraju disertacije je dat zaključak o naučnom doprinosu ovog rada i mogućim pravcima razvoja u ovoj oblasti za Srbiju, kao i spisak referentne literature.

8. Prikaz i analiza doktorske disertacija

Doktorska disertacija je obima 216 strana teksta, sa 127 literaturna izvora i 39 izvora koji se odnose na zakonsku i drugu regulativu, sa 5 tabela i 5 slika, uvodom, sedam poglavlja i zaključnim razmatranjima.

Disertacija sadrži uvod, sedam poglavlja i zaključak.

U okviru prvog poglavlja pod naslovom „Pojam i karakteristike javno-privatnog partnerstva i koncesija“, na 20 strana teksta definisan je pojam javno-privatnih partnerstava i koncesija. Uzevši u obzir da danas ne postoji jedna opšte prihvaćena definicija ovih oblika međunarodnog kretanja kapitala, definisanju je pristupljeno sa različitih aspekata.

U drugom poglavlju „Razvoj JPP i koncesija“ na 13 strana je predstavljen kratak istorijat JPP i koncesija kroz istoriju. Prvi modeli javno-privatnih partnerstava javljaju se još u doba Rimskog carstva, a JPP u modernom smislu reči javljaju se sa ekspanzijom angažovanja privatnog od strane javnog sektora 70-ih i 80-ih godina XX veka, u projektima razvoja javne infrastrukture najrazvijenijih demokratija.

U trećem poglavlju koje je naslovljeno „Koncesije u Srbiji pre drugog svetskog rata“ na 5 strana su predstavljene koncesije u Srbiji pre II svetskog rata, sa akcentom na koncesije na rudnicima u Boru i Majdanpeku, što predstavlja početke razvoja koncesionarstva u Srbiji.

Četvrto poglavlje „Uloga države u ekonomiji u savremenim uslovima“ na 14 strana analizira ulogu države u savremenim uslovima. Tokom dva poslednja veka u svetu su se smenjivali periodi ekonomskog prosperiteta i kriza pa je, u skladu sa tim, mešanje države u ekonomske aktivnosti bilo manjeg ili većeg intenziteta. Uz povećana izdvajanja za javne rashode, povećana je uloga države u proizvodnji određenih dobara ili usluga, kao i pravna regulativa i nadzor nad ekonomskom delatnošću privatnog sektora. Poslednjih decenija je, zbog prevelike intervencije države u privredi, došlo do prekomernog zaduživanja državakako u zemlji tako i u inostranstvu, pase kao pogodan model za dalji privredni razvoj uvodi sistem javno-privatnog partnerstva i davanje koncesija.

Peto poglavlje pod naslovom „Međunarodni regulatorni okviri ulaganja kapitala“ na 45 strana teksta, se bavi međunarodnim regulatornim okvirima ulaganja kapitala. Predstavljene su osnovne odlike i specifičnosti svih oblika međunarodnog kretanja kapitala, direktnih investicija, portfolio ulaganja, zajmova i kredita, ulaganja putem JPP i koncesija, kao i poslovanje u slobodnim zonama.

Šesto poglavlje „Regulativa JPP i koncesija u Srbiji od 1990. godine“ na 43 strane, analizira razvoj regulative JPP i koncesija u Srbiji od 1990. godine. Regulativni okviri su prikazani u svim oblastima u Srbiji koje su karakteristične za ulaganja putem JPP i koncesija - javna infrastruktura, gradski prevoz, odlaganje otpada, vodovod i kanalizacija, javna rasveta, gradske toplane, rudarstvo i eksploatacija goriva, sport, obrazovanje itd.

U sedmom poglavlju „Primeri dobre prakse JPP i koncesija u svetu i u Srbiji“ na 45 strana, su prikazani primeri dobre prakse JPP i koncesija u svetu i u Srbiji. Kroz ove primere su pokazane prednosti privatnog i mane javnog sektora, kao i rezultati i neophodnost saradnje ova dva sektora.

Na kraju disertacije je iznet zaključak o naučnom doprinosu ovog rada i mogućim pravcima razvoja u ovoj oblasti za Srbiju, posebno osvrt na polazne hipoteze, kao i spisak referentne literature.

9. Zaključna ocena i ostvareni rezultati

Najpre se može zaključiti da je kandidatkinja za temu doktorske disertacije odabrala veoma značajnu, aktuelnu i složenu temu, polazeći od činjenice da je tema koja obuhvata Javno privatno partnerstvo, uključujući i njegov uticaj kroz strane direktne investicije, na razvoj, veoma složena, zahteva poznavanje interdisciplinarnih znanja i veština i specifičnu metodologiju istraživanja.

Polazeći od urađene doktorske disertacije, njenog sadržaja, načina i kvaliteta izlaganja, korišćene metodologije u istraživanju zadate teme i korišćene literature, zaključujemo da je kandidatkinja master Sanja Šovran uložila značajan stvaralački napor.

Kao rezultat toga dobijen je celovit rad koji obrađuje značajnu, aktuelnu, nedovoljno istraženu temu, kakva je uticaj Javno privatnog partnerstva, uključujući uticaj kroz SDI na ukupan rast i razvoj nacionalne ekonomije .

Kandidatkinja je **dokazala osnovnu radnu hipotezu:**

Efikasnost JPP i koncesija direktno zavisi od razvijenosti regulativnih okvira u ovoj oblasti.

Kandidatkinja je takođe dokazala i izvedene hipoteze.

Imajući u vidu sistematičnost i sveobuhvatnost obrade, kao i dobijene zaključke, može se konstatovati da je Doktorska disertacija originalna i da na odgovarajući način obrađuje ovu značajnu i aktuelnu temu, značajnu naročito sa stanovišta potrebe za korišćenjem dodatnih mogućnosti za ubrzanje razvoja ne koristeći sredstva budžeta.

Iz navedenog takođe proističe da je ovom doktorskom disertacijom dat doprinos naučno-istraživačkim i praktičnim saznanjima iz oblasti razvoja i razvojnih politika. U tom smislu ova doktorska disertacija popunjava prazninu u naučnom fundusu koji postoji u obradi ove teme.

10. Predlog Komisije

Na osnovu svega izloženog Komisija je mišljenja da doktorska disertacija kandidatkinje po svojoj temi, pristupu, strukturi i sadržaju rada, kvalitetu i načinu izlaganja, metodologiji istraživanja, načinu korišćenja literature, relevantnosti i kvalitetu sprovedenog istraživanja i donetim zaključcima zadovoljava kriterijume zahtevane za doktorsku disertaciju, te se može prihvatiti kao podobna za javnu odbranu.

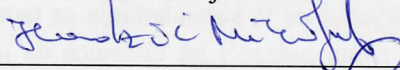
Kandidatkinja ispunjava uslove u pogledu objavljenih naučno - istraživačkih radova, jer ima jedan rad u kategoriji M24 i jedan rad u kategoriji M53. Doktorska disertacija je uspešno prošla test na proveru plagijarizma.

Sadržaj izloženog u ovom Izveštaju nama referentima daje osnove da Veću Departmana poslediplomskih studija Univerziteta Singidunum predložimo da **kandidatkinji masteru Sanji Šovran, odobri javnu odbranu doktorske disertacije pod nazivom: „Razvoj regulatornih okvira javno privatnog partnerstva, JPP i koncesija u Srbiji od 1990. godine“.**

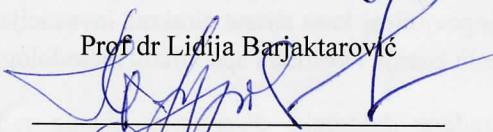
U Beogradu, 27.03.2017. godine.

REFERENTI

Prof dr Miroљub Hadžić

Prof dr Lidija Barjaktarović

Prof dr Snežana PopovićAvrić

